TARİH Sınıf-10

KONU 1520-1595 YILLARI ARASINDAKİ SÜREÇTE MEYDANA GELEN BAŞLICA SİYASİ GELİŞMELER

I. Viyana Kuşatması (1529)

Mohaç Savaşı'ndan sonra Osmanlı hâkimiyetini kabul eden Zapolya'yı Macar kralı olarak tanıyan Kanuni'nin İstanbul'a dönmesi üzerine Alman taraftarı bazı asilzadeler Macar Krallığı için Zapolya'ya karşı, Şarlken'in kardeşi olan Arşidük Ferdinand'ı destekledi. Akrabalık bağlarına dayanarak Macar tahtında hak iddia eden Ferdinand ise 1527'de Zapolya'yı Budin'den çıkardı. Bunun üzerine Zapolya, Osmanlılardan yardım talebinde bulundu.

Macar tahtını ve topraklarını korumak isteyen Osmanlı Devleti, 1529'da Budin'i kurtarmak için sefere çıktı. Budin önlerine gelen Kanuni, şehri teslim alarak Macar tahtını yeniden Jan Zapolya'ya verdi. Kanuni, Budin'deki himayesini kuvvetlendirmek için Viyana'ya doğru ilerledi. Kanuni, aslında Budin'e hareket etmek üzere toplanan Ferdinand'ın ordusu ile karşılaşmak istemiş ve hazırlıklarını da buna göre yapmıştır. Hatta Viyana Kuşatması ile bu orduyu kendi üzerine çekmek istemiştir. Ancak Ferdinand, Osmanlı ordusunun karşısına çıkmamıştı. Daha fazla ilerlemeyi riskli gören Kanuni, muhtemel bir savaşı Budin'e daha yakın olan Viyana önlerinde yapmak istemiştir. I.Viyana Kuşatması bu şartlar altında başarıya ulaşmasa da Osmanlı ordusunun Viyana önlerinde görülmesi Avrupa'da büyük heyecana sebep olmuştur.

Almanya Seferi (1532)

Avusturya Arşidükü Ferdinand'ın, ağabeyi Şarlken'e güvenerek Macaristan üzerinde hak iddia etmeye devam etmesi üzerine Kanuni, 1532'de Şarlken üzerine yürümüştür. Alman Seferi olarak bilinen bu seferde Şarlken, Osmanlı ordusunun karşısına çıkmamıştır. Kanuni doğrudan Viyana'yı hedeflemeyen bu askerî harekâtıyla Macar topraklarındaki Osmanlı hâkimiyetini sağlamlaştırmayı ve Şarlken'e gözdağı vermeyi amaçlamıştır. Alman Seferi sonucunda Osmanlı Devleti'nin istediği şartlarda 1533 İstanbul Antlaşması yapılmıştır. Protokolde Avusturya Arşidükü Ferdinand, Osmanlı sadrazamına eşit kabul edilmiştir. Antlaşma belirli bir süre ile sınırlandırılmamış, Ferdinand antlaşmaya uyduğu sürece bu antlaşma yürürlükte kalmıştır.

Zigetvar Seferi (1566)

Avusturya'nın; Osmanlı idaresindeki Macar topraklarına saldırılara devam etmesi üzerine Kanuni, onların direnç noktaları olan Zigetvar ve Eğri kalelerini alarak gözdağı vermek istemiştir. Kanuni, 1565'te uğranılan Malta bozgununun izlerini silmek ve tebaasına yaşına rağmen hâlâ iktidarın ve gücün eskisi gibi elinde bulunduğunu göstermek arzusuyla sefere çıkmıştır. 1566'da 72 yaşında Zigetvar üzerine yürüyen Kanuni, hücumlar sürerken vefat etmiştir.

Osmanlı-Safevi İlişkileri

Osmanlı Devleti, doğuda ve batıda aynı anda savaşa girmekten kaçınmıştır. Ancak Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde, zaman zaman bu politika değişmiş ve Osmanlı Devleti, aynı anda birden çok cephede savaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile mücadelesi sırasında Doğu'dan Anadolu'yu tehdit edecek gelişmeler yaşanmıştır. Anadolu'da ekonomik ve sosyal nedenlerle huzursuz hâle gelen zümreler, Safevilerin etkisiyle isyan etmeye başlamıştır. Safevi Hükümdarı Tahmasb, Şarlken ve Ferdinand'a elçiler göndererek Osmanlılar aleyhinde ittifak arayışında bulunmuştur.

Irakeyn Seferi (1534-1535)

Bunun üzerine Kanuni, Bağdat'ı da hedef alan bir sefer için hazırlıklara girişmiştir. 1533 İstanbul Antlaşması ile batı sınırını güvence altına alan Kanuni, Tebriz aldıktan sonra Şah Tahmasb'ın üzerine yürümüştür. Ancak Şah, Osmanlı ordusunun karşısına çıkamamıştır. Kanuni'nin iki yıl süren Doğu Seferi sonucunda Tebriz ve Bağdat alınmıştır.

Böylece Bağdat ve civarında Osmanlı hâkimiyeti başlamış ve burada beylerbeylik kurulmuştur. İki Irak anlamında Irakeyn Seferi olarak isimlendirilen bu harekât ile Basra-Bağdat-Halep ticaret yolunun denetimi de sağlanmıştır.

İran (Tebriz) Seferi (1548) Irakeyn Seferi sonrasında Safeviler karşı saldırıya geçmiş ve Tebriz dâhil birçok yeri geri almıştır.

1547'de Habsburglarla antlaşma imzalayan Osmanlılar, Avrupa ve Akdeniz'deki güvenliği sağlayarak yönünü tekrar doğuya çevirmiştir. Böylece Osmanlılar, Doğu Meselesi'ne son vermek için Safeviler üzerine ikinci defa sefere çıkmıştır. 1548'de Tebriz'i geri alan Kanuni'nin karşısına Şah Tahmasb yine çıkamamıştır. Batıda Erdel olayları tekrar başlayınca bölgede Van Beylerbeyliği kurularak Safevilere set çekilmek istenmiştir.

Nahçıvan Seferi (1553) Osmanlı ordusunun Macaristan'da olmasından faydalanan Şah Tahmasb, 1550 yılında Şirvan, Ahlat ve Erciş'i ele geçirmiştir. Şah Tahmasb'ın Bağdat'ı tehdit etmesi üzerine 1553 yılında Osmanlılar tekrar İran'a yönelmiştir. Osmanlı'nın karşısına Şah Tahmasb yine çıkmamış ve bunun üzerine Kanuni, kışı geçirmek üzere Amasya'ya dönmüştür. Burada ilk Osmanlı-Safevi antlaşması olan 1555 Amasya Antlaşması imzalanmıştır. Tebriz ve Bağdat'ın Osmanlılarda kaldığı bu antlaşma, İran'la imzalanacak daha sonraki antlaşmaların da temelini oluşturmuştur.

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SORULAR

1. Viyana kuşatıldığı zaman büyük toplar getirilmedi. Ferdinand, Viyana'yı savunmak üzere 16 bin kişilik bir ordu bırakıp surlarını da güçlendirdi. Surları güçlü olan bu kaleyi alabilmek için birçok lağım ve siper kazıldı. Kuşatmanın altıncı günü kalenin iki tarafına açılan lağımlar patlatıldı ve gedikler açıldı. Osmanlı ordusu bu gediklerden girmeye çalıştıysa da açılan top ve tüfek atışları ile Osmanlı ordusu ağır zayiat verdi.

Verilen metne göre Osmanlı Devleti'nin Viyana kuşatmasında başarısız olmasının sebepleri arasında aşağılardakilerden hangisi gösterilemez?

A) Silah ve teçhizatın yetersiz olması
B) Osmanlı ordusunun kaleye sızmakta zorlanması
C) Avusturya'nın etkili bir savunma yapması
D) Viyana Kalesi'nin sağlam sur ve duvarlarla kaplı olması
E) Osmanlı ordusunun hezimete uğrayarak geri çekilmesi

Cevap: E

2. Osmanlı Devleti'nin Safevi Devleti ile XVI. yüzyıldan itibaren siyasi ve askeri ilişkileri başlamıştır.

Aşağıda yer alan olaylar siyasi ve askeri ilişkiler olarak ayrıldığında hangisi diğerlerinden farklı bir grupta yer alır?

A) Her iki devletin İpek yolunun bir kısmına hakim olmak istemesi
B) Kanuni Sultan Süleyman döneminde Irakeyn Seferi'nin düzenlenmesi
C) Çaldıran Savaşı'nda Safevilerin Osmanlı Devleti'ne karşı yenilgi alması
D) 1555 yılında Osmanlı Devleti ile Safevi Devleti arasında Amasya Antlaşması'nın imzalanması
E) Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkışını Safevi hükümdarı Şah İsmail'in tebrik etmemesi

Cevap:A

3. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyılda mücadele ettiği güçlerden biri değildir?

A) Safevi Devleti
B) Macar Krallığı
C) Akkoyunlu Devleti
D) Habsburg Hanedanı
E) Memluk Devleti

Cevap:C